

AVRUPA KONSEYİ PARLAMENTER MECLİSİ SİYASİ İŞLER KOMİTESİNİN ONAYLADIĞI KARAR TASARISI

Ali Murat TAŞKENT

Analist (2015-2017)

4 Kasım 2015 tarihinde, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi (AKPM) Siyasi İşler Komitesi Yukarı Karabağ ve Azerbaycanın Diğer İşgal Edilmiş Topraklarında Şiddetin Tırmanması başlıklı bir karar tasarısı kabul etmiştir.[1] Ocak 2016da AKPM Genel Kurulunda görüşülecek olan karar tasarısı, Karabağ sorunuyla ilgili cesur değerlendirmeler yapmakta ve Ermenistan ve AGİT Minsk Grubuna eleştiriler yöneltmektedir.

Karar tasarısında, özetle, Ermenistan ve Azerbaycan arasında şiddetin tırmanmasına dikkat çekilmektedir. Karabağ sorununun tüm Güney Kafkasya için istikrarsızlık yarattığının belirtildiği kararda, sorunun savaşa dönüşebileceği uyarısı yapılmaktadır. Sorunun başlangıcının üzerinden 20 yıl geçmesine rağmen, Azerbaycan topraklarının hala Ermeni işgali altında olduğu, bir milyona yakın kişinin yerlerinden edildiği ve bu kişilerin geleceklerinin belirsiz olduğu vurgulanmaktadır. 600,000 kadar ülke içinde yerlerinden edilmiş insanın (internally displaced person) varlığının statükoyu kabul edilemez kıldığı ve bir taraf lehine, konunun oldubittiye getirilemeyeceği belirtilmektedir. Karar tasarısı, Ermeni silahlı güçlerinin ve diğer nizami olmayan güçlerin Karabağdan ve Azerbaycanın işgal edilmiş diğer topraklarından çekilmesi ve bu topraklarda Azerbaycanın tam egemenliğinin kurulması çağrısı yapmaktadır.

Karar tasarısı Ermenistan aleyhine bazı hakikatleri ortaya koymaktadır. Kararda bir bölgenin bağımsız olması veya bir devletten ayrılmasının, bölge halkının demokratik bir şekilde destek verdiği hukuki ve barışçıl bir süreç sonunda mümkün olabileceği, silahlı bir çatışma sonucunda halkın bir kısmının zorla bölgeden çıkarılması (ethnic expulsion) ve bölgenin bir devlet tarafından fiilen ilhak edilmesinin sonucu mümkün olamayacağı vurgulanmaktadır. Böylece, Ermenistanın self-determination (kendi kaderini tayin) tezi reddedilmiştir.[2] Karar tasarısında, ayrıca, halkın bir kısmının zorla bölgeden çıkarılmasının ve mono etnik (sadece Ermenilerin bulunduğu) bölgeler yaratılmasının, korkunç bir kavram olan etnik temizliğe benzediği ifade edilmektedir. Bununla birlikte, karar tasarısında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin *Chiragov ve Diğerleri v. Ermenistan* davasına[3] ilişkin kararına atıfta bulunarak, Ermenistanın Karabağ ve etrafındaki topraklar üzerinde fiili denetiminin bulunduğu altı çizilmekte ve böylece, Ermenistanın bağımsız Dağlı Karabağ Cumhuriyeti iddiası reddedilmektedir.

Karar tasarısında Ermenistan, sorunun çözümüne ilişkin tutumuyla ilgili olarak eleştirilmektedir. En önemlisi, bir üye devletin (Ermenistan) başka bir ülkenin (Azerbaycan) topraklarını işgal etmesinin, o ülkenin Avrupa Konseyi üyesi olarak yükümlülüklerinin ihlali olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, AKPMdeki Ermeni delegasyonu ve Ermeni hükümeti Avrupa Konseyi bünyesinde yürütülen Karabağ sorununun çözümüne ilişkin süreçlerde işbirliği yapmaması sebebiyle eleştirilmiş, bu tutumun Avrupa Konseyi üyesi olarak Ermenistanın sorumluluklarının ihlali olduğu ifade edilmektedir.

Öte yandan, tasarıda Azerbaycanın çabaları ise takdir edilmektedir. Azerbaycan hükümeti bir milyondan fazla mülteci ve yerinden edilen insana sağladığı mali ve maddi destekten dolayı takdir edilmektedir. Ayrıca, Azerbaycan hükümetinin yerlerinden edilen insanların topraklarına dönebilmesi için Ermenistanla temas kurmaya hazır olmasının memnuniyetle karşılandığı belirtilmektedir.

Karar tasarısında AGİT Minsk Grubunun faaliyetlerine de değinilmekte ve son yirmi yılda, uluslararası kuruluşların inanırlılığına zarar verecek şekilde, Karabağ sorunun çözümü alanında bir ilerleme olmadığı için Minsk Grubunun bu sorunun çözümüne ilişkin yaklaşımlarını gözden geçirmesi istenmektedir. Bu şekilde, Minsk Grubu eş başkanlarının soruna ilişkin yaklaşımları, çözüme yönelik sonuç vermemesinden dolayı eleştirilmektedir.

Karar tasarısı Azerbaycan tarafından olumlu karşılanırken, beklendiği üzere, Ermenistan tarafından Azerbaycan yanlısı olduğu ve üç eş başkan tarafından temsil edilen Minsk grubu önderliğinde yürütülen barış sürecine engel olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir. Ayrıca, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi ve hazırladığı rapor karar tasarısına temel oluşturan raportör Robert Walter, Azerbaycan tarafından finanse edildikleri ve rüşvet aldıkları gerekçesiyle eleştirilmiştir. Nitekim, Ermenistan Dışişleri Bakanı Edward Nalbandina, Robert Walteri Azerbaycan yanlısı olmakla ve Azerbaycan hükümetinden para almakla suçlamıştır. Bununla birlikte, Karabağ sorunun çözümünde Minsk Grubu eş başkanlarının arabuluculuk yetkisine sahip olduğunu vurgulamıştır.[4] Ayrıca, sözde Dağlık Karabağ Cumhuriyeti cumhurbaşkanlığı sözcüsü David Babayan, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinin Avrupa değerleri ayaklar altına alacak şekilde, belge ticaretinin yapıldığı Bakü pazarında bir tezgah haline geldiğini ve karar tasarısının Azeri havyarı ve petrolü koktuğunu söylemiştir.[5]

Karar tasarısı, Minsk Grubu eş başkanlarının ülkelerinin de tepkisini çekmiştir. Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov sadece Rusya, ABD ve Fransanın Karabağ sorunun çözümüne arabuluculuk yapmak için uluslararası bir görevi olduğunu ve başkaları tarafından yapılacak faaliyetlerin sürece ve eş başkanların faaliyetlerine zarar vereceğini ifade etmiştir. Amerika Dışişleri Bakan Yardımcısı Bridget A. Brink de Karabağ konusunu başka formatlara taşımanın barış sürecine zarar vereceğini ileri sürmüştür.[6]

Minsk Grubu eş başkanları da yayınladıkları ortak bildiriye Minsk Grubu formülünün taraflarca kabul edilmiş olduğu ve AGİT bünyesindeki tüm ülkeler tarafından güvenildiği belirtilmiştir. Müzakerelerin hassasiyeti nedeniyle, Karabağ sorunu için formül değiştirmenin veya paralel mekanizmalar yaratmanın müzakereler sürecine zarar verebileceği ve çözüme yönelik gelişmeleri engelleyeceği ileri sürülmüştür.[7]

Yukarıda da görüldüğü üzere, Ermenistanın karar tasarısına olan tepkisi ve AKPMye ve raportörüne yönelik suçlamalar Ermenistanın hayal kırıklığını ortaya koymaktadır. Ermenistanın bel altı saldırılarıyla karar tasarısını karalama ve itibarsızlaştırma çabaları köşeye sıkıştıklarını göstermektedir. Nitekim, karar tasarısı Ermenistanın self-determination (kendi kaderini tayin) ve bağımsız Dağlık Karabağ Cumhuriyeti tezlerini geçersiz kılmakta ve işgalini sürdüren ve her türlü uzlaşmaya karşı çıkan Ermenistanın saldırgan taraf olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu yüzden, Ermenistanın çabaları bölgedeki statükoyu korumaya yöneliktir. Dolayısıyla da Minsk Grubu eş başkanlarının tek arabulucu olduğunu vurgulamaktadır. Ne yazık ki eş başkanların etkisizliği de Ermenistanın bu amacına hizmet etmektedir. Ermeni diasporasının güçlü olduğu ve Ermenistanla tarihsel bağları olan Fransa, ABD ve Rusya, Ermenistanın uluslararası hukuka ve ilkelere uymasını sağlayamamıştır. Bu sebeple, her ne kadar Minsk Grubu eş başkanları karşı çıksa da, Minsk Grubunun, eğer soruna bir çözüm bulmak istiyorsa, yöntemlerini değiştirmesi veya çözüm için başka bir formülün bulunması gerekmektedir.

[1] <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/News/News-View-EN.asp?newsid=5862&lang=2&cat=137>

[2] Turgut Tuncel, Yet Another Decision Against Armenia on Nagorno-Karabakh, *Hurriyet Daily News*, <http://www.hurriyetdailynews.com/yet-another-decision-against-armenia-on-nagorno-karabakh.aspx?pageID=449&nID=91299&NewsCatID=396>

[3] Turgut Tuncel, Hukuki Açidan Dağlık Karabağ Sorunu: Chiragov ve Diğerleri v. Ermenistan Davasi, *AVİM*, <http://www.avim.org.tr/yorumnotlarduyurular/tr/HUKUKI-ACIDAN-DAGLIK-KARABAG-SORUNU:-CHIRAGOV-VE-DIGERLERI-V--ERMENISTAN-DAVASI-/4132>

[4] http://www.mfa.am/en/press-conference/item/2015/11/09/min_rffm/

[5] <http://asbarez.com/141628/pace-committee-report-smells-of-azeri-caviar-and-oil-says-artsakh-official/>

[6] <http://asbarez.com/141963/changing-karabakh-talks-format-is-detrimental-says-state-department-official/>

[7] <http://www.osce.org/mg/199471>

Yazar Hakkında :

Ali Murat Taşkent, Nisan 2015 ile Eylül 2017 arasında Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) analist olarak çalışmıştır. Taşkent, Kafkasya ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri üzerinde çalışmalar yürütmüştür.

Atıfta bulunmak için: TAŞKENT, Ali Murat. 2026. "AVRUPA KONSEYİ PARLAMENTER MECLİSİ SİYASİ İŞLER KOMİTESİNİN ONAYLADIĞI KARAR TASARISI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2015 / 150. Kasım 30. Erişim Haziran 28, 2026. <https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/AVRUPA-KONSEYI-PARLAMENTER-MECLISI-SIYASI-ISLER-KOMITESININ-ONAYLADIGI-KARAR-TASARISI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrsyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır